Samen veilig en weerbaar

Integraal veiligheidsplan
2022-2026

© Afdeling VJB - 2022

Voorwoord

Samen veilig en weerbaar is een concept voor veiligheidsbeleid
dat uitgaat van de belangrijke rol die bewoners, bedrijven, instellingen en andere partners
hebben om samen met het lokaal bestuur tot succes te komen.

Samen veilig en weerbaar

Missie en visie

De veiligheid van de burger raakt aan de kernwaarden van onze rechtsstaat. Zonder veiligheid is er immers geen plaats voor vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. De zorg voor lokale veiligheid rust op drie pijlers. De eerste: een actieve bewoner die verantwoordelijkheid wil nemen voor zijn eigen veiligheid en die van zijn omgeving. De tweede: een lokaal bestuur dat regie neemt, kaders stelt en partijen bij elkaar brengt. De derde: informatie- en netwerksturing om preventief en effectief optreden mogelijk te maken. Onder deze pijlers rust het fundament dat de overheid handhavend op blijft treden wanneer dit nodig is.

Een veilige en weerbare stad is dus afhankelijk van assertieve en zelfbewuste bewoners die keuzes kunnen en durven maken. De overheid respecteert die autonomie en treedt alleen op als die eigenstandigheid de vrijheid en zelfbeschikking van anderen dreigt aan te tasten. In dat spanningsveld zoeken we naar en bepalen we uiteindelijk de functionaliteit en proportionaliteit van onze veiligheidsaanpak. En zo investeren we tevens in het vertrouwen van onze bewoners in die aanpak.

In de veilige en weerbare stad is veiligheid geen op zichzelf staand gegeven, maar beoordelen we het altijd in samenhang met de waarden die onze samenleving haar kracht geven. Naast de reeds hierboven genoemde, kunnen we daar nog aan toevoegen: redelijkheid, billijkheid, evenwichtigheid en kostenbewustzijn. De veilige en weerbare stad is daarmee een concept voor veiligheidsbeleid dat uitgaat van de belangrijke rol die bewoners, ondernemers, bezoekers en andere partners hebben om tot succes te komen. In de kern draait het daarbij om het organiseren van vertrouwen als belangrijke steunpilaar onder de maatschappelijke samenhang en cohesie in onze stad. Daarmee leveren we ook een betekenisvolle bijdrage aan het versterken van de sociale basis in de wijken, die op zijn beurt overigens weer een belangrijke pijler is onder onze ambities voor lokale veiligheid.

De ambities in dit veiligheidsplan raken diverse beleidsdomeinen. Dat betekent dat ze alleen zijn waar te maken als de samenwerking tussen die domeinen sterk is en we vanuit onze gemeentelijke organisatie hierin gezamenlijk optrekken met onze partners in de stad. Dar staan we ook voor.

Doel en opzet van een integraal veiligheidsplan

In artikel 38b, eerste lid Politiewet 2012 is vastgelegd dat ten minste eenmaal in de vier jaar de doelen worden vastgesteld die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft. Dat is exact wat we met dit veiligheidsplan beogen: onze ambities duidelijk maken en de marsrichting voor de huidige bestuursperiode aangeven. Daarmee ligt er een kader voor de uitvoering. Tevens ligt er een relatie met artikel 3a van de Wet Veiligheidsregio's: de gemeenteraad stelt ten minste eenmaal in de vier jaar de doelen vast die de gemeente betreffende de brandveiligheid en de werkwijze en kwaliteit van de brandweerzorg nastreeft. Ook in dat verband voorziet dit plan in kaderstelling.

Daarbij houden we ook in deze bestuursperiode vast aan onze jaarlijkse Veiligheidsbrief aan de gemeenteraad, waarin we telkens een update geven van het criminaliteitsbeeld, verantwoording afleggen over de beleidsuitvoering in het voorgaande jaar en vooruitblikken naar de prioriteiten en acties in het daaropvolgende jaar. Zo kunnen we de raad tijdig informeren en heeft die daarmee ook de mogelijkheid om tussentijds bij te sturen.

Nijmegen, 18 oktober 2022

College van Burgemeester en Wethouders

Inhoudsopgave

Voorwoord **1**
Samen veilig en weerbaar **2**
Inhoudsopgave **3**
I. Agenda veiligheid 2022-2026 **4**
De relatie met het Veiligheidsplan 2018-2022 ‘De weerbare stad’ 5
De samenhang met het coalitieakkoord 5
De prioritaire thema’s 6
Kernthema’s 14
II. Financiën **17**
Wat het kost - financieel overzicht 2022-2026 18
Toelichting 18

I. Agenda veiligheid 2022-2026

De veiligheid van de burger raakt aan de kernwaarden van onze rechtsstaat.
Zonder veiligheid is er immers geen plaats voor vrijheid,
gelijkwaardigheid en solidariteit.

De relatie met het Veiligheidsplan 2018-2022 ‘De weerbare stad’

Met ons nieuwe plan bouwen we gestaag verder aan de weerbare stad. Kern van onze aanpak is dat we zelf zoveel mogelijk regie nemen op de multidisciplinaire samenwerking met onze partners in Nijmegen en in de regio, die nodig is om onze lokale veiligheidsdoelen te realiseren. Daarbij werken we zoveel mogelijk systemisch, dus met oog voor de context waarin vraagstukken zich aandienen en met oog voor de samenhang met andere maatschappelijke domeinen.

In dat kader hebben we te maken met een voortdurend in verandering zijnde maatschappelijke werkelijkheid. Vooral op het sociaal domein is de afgelopen jaren ingrijpend gereorganiseerd, waardoor we de samenwerking voor de realisatie van onze veiligheidsdoelen telkens moeten bijstellen. Daar komt bij dat doelen elkaar ook overlappen. Thema’s als zorg & veiligheid en ondermijning zijn weliswaar eigenstandige onderwerpen, maar tegelijkertijd liggen ze ook heel dicht tegen elkaar aan en zijn er veel kruisverbanden. Bijvoorbeeld daar waar we inzetten op veilige wijken, of waar we specifieke fenomenen willen aanpakken, zoals jeugdoverlast en –criminaliteit. Tevens liggen op al deze thema’s belangrijke kruisverbanden met het sociale domein, omdat we in de eerste plaats willen inzetten op preventie. Dat geldt overigens ook voor de veiligheid van de fysieke leefomgeving, waar preventie eveneens een belangrijke doelstelling is die niet los valt te zien van de overige genoemde thema’s. Zo’n aanpak draagt eraan bij dat de samenhang in de wijken wordt versterkt. Daarmee investeren we ook echt in een weerbare stad.

Werken aan veiligheid betekent vooral: werk in uitvoering, voortbouwen op het bestaande, opgedane kennis en ervaring omzetten in nog slimmere en fijnmazigere interventies. Daarmee zijn er in dit plan geen grote inhoudelijke verschillen ten opzichte van het Veiligheidsplan 2018-2022. Wel hebben we met onze partners ter voorbereiding op dit nieuwe plan nog eens goed gekeken naar wat beter kan en moet.

Evenals het Veiligheidsplan 2018-2022 biedt dit plan in de eerste plaats een inhoudelijk kader. We hebben het opnieuw niet willen dichtspijkeren, omdat het belangrijk is om flexibel te blijven en mee te kunnen bewegen met de stad. Wat in dit plan aan bod komt is de basis, de kaders van onze lokale veiligheidsaanpak.

De samenhang met het coalitieakkoord

‘Ons Nijmegen, Stad van iedereen’ vormt als coalitieakkoord het overkoepelend kader voor de bestuursperiode 2022-2026. Een belangrijke ambitie is om dichtbij de inwoners te staan en voor hun te werken op basis van vertrouwen, gelijkwaardigheid en nabijheid. Die waarden sluiten nauw aan bij de kernwaarden die we in het veiligheidsdomein hanteren en uit gesprekken met bewoners blijkt ook dat deze manier van werken belangrijk is voor hun gevoel van veiligheid, nog los van of er maatregelen worden getroffen.

Verder ligt er een sterke focus op de wijken als het kloppend hart van onze stad: we willen goede wijken, waar mensen fijn kunnen wonen, aldus het coalitieakkoord. Met onze aanpak, die zich juist sterk richt op veilige wijken, kan hier vanuit het veiligheidsdomein een belangrijke bijdrage aan worden geleverd. De versterking van de aanpak van hardnekkige overlastlocaties kan een belangrijke prikkel geven aan de leefbaarheid en de veiligheid in de wijken.

Verder biedt het coalitieakkoord handvatten om op de thema’s ondermijning en zorg & veiligheid de komende jaren verdere stappen te kunnen zetten. Zo dragen we met onze aanpak van ondermijning al eraan bij dat zorggelden ook echt aan zorg worden besteed. Digitale criminaliteit is een belangrijk thema met eveneens een duidelijke relatie met zorg & veiligheid. Met de ambities in het coalitieakkoord om de huisvesting van bijzondere doelgroepen te faciliteren, kunnen we een belangrijke impuls geven aan de bestrijding van overlast en recidive. Datzelfde geldt ook voor de versterking van de succesvolle doorbraakmethode. Dit verstevigt de sociale basis en maakt daarmee Nijmegen weerbaarder.

Tot slot sluiten de ambities ten aanzien van participatie en implementatie van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen naadloos aan bij de doelen die we ook al in de vorige bestuursperiode hebben vastgelegd voor een veilige fysieke leefomgeving: risicogeoriënteerd en informatiegestuurd werken, de verantwoordelijkheid daar neerleggen waar ze thuishoort (met aandacht voor de rol die inwoners en ondernemers zelf dienen te nemen) en een goede kosten-batenafweging (mede om niet in de valkuil te stappen van de zogeheten risico-regelreflex).

Het coalitieakkoord draagt zo bij aan de bestendiging en de versterking van wat we met het veiligheidsplan 2018-2022 al in gang hebben gezet.

De prioritaire thema's

In de *Veiligheidsbrief 2022* (onze raadsbrief van 1 februari 2022) hebben we al vooruitgeblikt op de ontwikkelingen en uitdagingen die ons deze bestuursperiode te wachten staan op het lokale veiligheidsdomein. Hierbij hebben we de trendstudie die kennis- en netwerkorganisatie *Platform 31* vorig jaar voor de G40- en M50-gemeenten heeft gemaakt ook nog een specifiek getoetst aan onze Nijmeegse werkelijkheid, onder andere door netwerkgesprekken met onze partners. Onderstaande thema's blijken dan de onderwerpen te zijn die met prioriteit onze aandacht verdienen (thema's 1 t/m 6). Daarnaast zullen we ons werk voortzetten op de thema's die tot de kerntaak van de overheid behoren (thema's 7 t/m 9). Verkeersveiligheid, een thema dat sinds jaar en dag een van de belangrijkste thema's is voor het veiligheidsgevoel van de Nijmegenaar, komt als thema terug in andere beleidsstukken.

Per thema gaan we hieronder in op de opgave en de ambitie voor deze bestuursperiode. Die zijn immers kaderstellend voor de uitvoering. Ten behoeve van de uitvoering werken we de thema's verder uit. Daarmee willen we overigens wel flexibel blijven, zodat we gedurende deze bestuursperiode projecten kunnen toevoegen of afvoeren. Op die manier kunnen we dynamisch blijven inspelen op wat de stad nodig heeft en van ons vraagt. Zo denken we kaderstelling en uitvoering helder uit elkaar te houden. Over de behaalde resultaten en ontwikkelingen binnen de verschillende thema's zullen we de raad dan jaarlijks via de *Veiligheidsbrief* informeren, zodat de raad de voortgang goed kan monitoren.

1. Ondermijning

- *Opgave*

Criminele netwerken en structuren waarvan een ondermijnende invloed uitgaat op de samenleving en onze rechtsstaat willen we allereerst proactief tegengaan. Maar waar nodig treden we samen met partners ook repressief op om ondermijning actief een halt toe te roepen. De gevaren van deze vorm van misdaad zitten ook in het ontwrichtende effect ervan op vitale diensten die wij als overheid aan onze burgers leveren. Bijvoorbeeld door misbruik van uitkeringen, zorgbudgetten, vergunningen en andere publieksdiensten voor criminele doeleinden en de financiële kosten daarvan. Maar eveneens aan het gevaar voor kwetsbare bewoners, bijvoorbeeld vanwege risico's op mensenhandel, op illegale arbeid en uitbuiting in bijvoorbeeld de drugswereld en de prostitutie, en dat puur en alleen omdat criminelen er dan financieel aan verdienen. Denk ten slotte ook aan de risico's die ondermijnende vormen van criminaliteit hebben op de directe omgeving, zoals de wietkwekerij die vlam vat en daarmee ook de woningen van de buren bedreigt.
Daarom is het van groot belang dat we duurzaam investeren in de weerbaarheid van onze samenleving en tevens in de weerbaarheid van onze gemeentelijke organisatie, om criminele netwerken en structuren buiten de deur te houden. Dat is onze opgave. Preventie en proactie staan hierbij voorop, want daarmee versterken we de alertheid

en het handelingsperspectief van bewoners en ondernemers om zichzelf te beschermen, maar indien nodig treden we ook handhavend op.

- *Ambitie*

Onze aanpak berust op drie pijlers:

1. Een weerbare samenleving.
2. Een weerbare organisatie.
3. Bestuurlijke en integrale aanpak.

➢ *Een weerbare samenleving*

Willen we onze samenleving weerbaar maken tegen de invloed van ondermijning, dan moeten we vooral inzetten op bewustwording en handelingsperspectief bij bewoners en in specifieke branches van onze lokale economie. We willen bewoners en ondernemers bewust maken van risico's die maken dat ze doelwit kunnen worden van criminelen en van hun handelingsperspectief om die risico's te kunnen tegengaan. De succesfactor zit daarmee vooral in een goed samenspel tussen preventief overheidsoptreden en het nemen van eigen verantwoordelijkheid.

Om een goed zicht te houden op waar de risico's zich afspelen en hierop in preventieve zin ook tijdig in te kunnen grijpen, vinden we het belangrijk om in de komende jaren meer te investeren in het gezamenlijk met partners ontsluiten van informatie. Investeren op vroegsignalering, vooral ook op gebiedsniveau, om zo een betere indruk te krijgen van waar ondermijning zich voordoet. Waar nodig voeren we ook gerichte analyses kwetsbare branches uit om de vinger te kunnen leggen op specifieke vormen van criminaliteit en strategieën om die - bij voorkeur preventief - tegen te kunnen gaan en zo de weerbaarheid van onze stad te versterken. Preventieve inzet specifiek gericht op jongeren komt terug bij het thema jonge aanwas in criminaliteit.

Daarnaast is het belangrijk om bij onze veiligheidsaanpak in de wijken (zie het thema: Veilige wijken) meer aandacht te hebben voor de risico's die samenhangen met sociale kwetsbaarheden. Hiervoor is de nauwe samenwerking met de partners in de sociale basis in de wijken een belangrijke succesfactor. Met name bij het gezamenlijk en multidisciplinair duiden van signalen die aanleiding kunnen geven voor verontrusting en zorg. Eveneens van belang is het versterken van de meldingsbereidheid bij wijkbewoners en ondernemers.

➢ *Een weerbare organisatie*

Een weerbare samenleving kan niet zonder een weerbaar gemeentebestuur. Alertheid in onze gemeentelijke organisatie is een belangrijke factor om criminele netwerken en structuren in Nijmegen geen voet aan de grond te geven. De weerbare organisatie richt zich op bestuurders, ambtenaren, volksvertegenwoordigers en op de kwetsbare processen binnen de gemeentelijke organisatie. Een weerbare organisatie staat of valt in de eerste plaats met integriteit op alle niveaus en binnen alle geledingen. Ofschoon vertrouwen een belangrijk maatschappelijk goed is in de verhouding tussen burger en bestuur, mag dit nooit leiden tot argeloosheid en naïviteit. Het is cruciaal dat we die grens telkens opnieuw goed weten te bewaken. Bij opleiding en persoonlijke ontwikkeling dienen betrouwbaarheid, onkreukbaarheid, zorgvuldigheid en onpartijdigheid steeds weer centraal te staan, naast bewustwording van risico's en het professioneel handelingsperspectief daarbij. Verder is screening van kandidaten voor gevoelige functies onontbeerlijk voor een integere organisatie.
Een belangrijk instrument van weerbaarheid bij kwetsbare processen is de werkwijze om bij vergunningen die we afgeven, bij subsidies die we verstrekken en bij zorg- en vastgoedcontracten die we aangaan gebruik te maken van de *Wet bevordering integriteitstoetsen door het openbaar bestuur* (Wet Bibob). Hiermee zetten we al sinds enige jaren met succes in op het voorkomen dat ondernemers via misbruik van onze dienstverlening en producten hun bedrijfsmodel gebruiken of beschikbaar stellen voor criminele doeleinden.

Dienstverlening en communicatie vanuit alle geledingen van onze gemeentelijke organisatie zijn eveneens belangrijke aandachtspunten: enerzijds laagdrempelig, want wie onze hulp nodig heeft moet die ook zonder onnodig gedoe kunnen krijgen, anderzijds echter wel met helderheid en duidelijkheid over wat de normen zijn.

Daarbij kan het helpen om bij kwetsbare vormen van dienstverlening de risico's in de werkprocessen in kaart te brengen, waarmee inzichtelijk wordt waar en hoe criminelen misbruik kunnen maken van een regeling of een product. Dat helpt bij bewustwording en bij het ontwikkelen van handelingsperspectief om misbruik tegen te gaan.

Een weerbare organisatie stelt heldere kaders en prioriteiten waar het ondermijningsrisico's betreft. In dat opzicht is, naast de inzet van de Wet Bibob en het analyseren kwetsbaarheden in werkprocessen, het organiseren van multidisciplinaire (integrale) handhaving van groot belang om vormen van georganiseerde criminaliteit tijdig te kunnen verstoren. Eveneens is het belangrijk om in bureau- en teamoverleggen het thema ondermijning regelmatig op de agenda te zetten, om zo ook alertheid en meldingsbereidheid te blijven stimuleren en aldus te voorkomen dat we onbewust criminaliteit faciliteren.

- *Bestuurlijke en integrale aanpak*

Feitelijk gaat het hier om de aanpak van concrete casuïstiek. Bij de eerste twee pijlers zetten we vooral in op het organiseren van de juiste randvoorwaarden. Een weerbare samenleving staat of valt met een goede samenwerking tussen veiligheid, het sociale domein en het ruimtelijke domein, zodat professionals met name op wijkniveau in de uitvoering elkaar weten te vinden en bij kunnen dragen aan het bevorderen van risicobewustzijn bij inwoners en ondernemers. Een weerbare organisatie zorgt voor helder beleid en sterke professionals. In de derde pijler pakken we door op zaken die aan het licht komen en zetten we in op het verstoren van ondermijning. Zo grijpen alle interventies logisch op elkaar in, waarbij de kracht van elke pijler ook echt doorslaggevend is voor het geheel.

Concrete casuïstiek pakken we aan door in de eerste plaats onze primaire toezichtstaken op alle domeinen adequaat in te zetten, zeker waar we kwetsbaarheden constateren. Hiermee kunnen we laaghangend fruit al grotendeels proactief afvangen. Vervolgens is het van groot belang om bij complexe casuïstiek te komen tot een domeinoverstijgende integrale aanpak, waarbij we ook goed kijken naar welke interventies in samenhang met elkaar echt een verschil kunnen maken om het gewenste doel te bereiken. Op die manier willen we met multidisciplinaire (gezamenlijke domeinoverstijgende) handhaving criminele fenomenen ook echt aanpakken – bij voorkeur preventief. Dat is voor ons in elk geval de basis.

Dat noemen we integrale aanpak, waarvoor we onze gemeentelijke organisatie willen gaan toerusten. Daarbij werken we regionaal samen met de districtelijke aanpak Gelderland-Zuid[1] en met het *Regionale Informatie- en Expertise Centrum Oost-Nederland* (RIEC), waarbij ook de inzet van niet-gemeentelijke partners en de samenwerking met de strafrechtketen uitdrukkelijk onderdeel vormen van ons arsenaal aan interventies.

[1] Deze aanpak ziet op de volgende thema's: aanpak drugs, zorgfraude, mensenhandel, veilig buitengebied en het proces informatiegestuurd werken.

2. Veilige wijken

- *Opgave*

De basis voor een leefbare en veilige woonomgeving ligt in een goede organisatie van de gebiedsgebonden veiligheidszorg. Daarom werken we sinds 2017 met Veiliger Wijkteams, waarin onder gemeentelijke regie per stadsdeel een veiligheidsaanpak wordt geprogrammeerd en uitgevoerd. Zowel op basis van stadsbrede thema's als met het oog op gebiedsgebonden problematiek, zoals die uit het criminaliteitsbeeld naar voren komen. We werken risicogeoriënteerd en informatiegestuurd met een goede afstemming en taakverdeling tussen de belangrijkste veiligheidspartners in de wijken. In de eerste plaats zijn deze partners de politie en de gemeentelijke toezichthouders, maar waar nodig worden ook andere partners betrokken.

Daarbij is de verbinding met wijkbewoners en ondernemers van groot belang, zodat we het bewonersperspectief maar ook actieve betrokkenheid van bewoners en ondernemers bij signalering en preventie goed kunnen waarborgen.

- *Ambitie*

Onze aanpak berust op drie pijlers:

1. Voortzetting van de Veiliger Wijkteams.
2. Bewonersbetrokkenheid.
3. Samenwerking met sociaal en fysiek domein.

➢ *Voortzetting van de Veiliger Wijkteams*

De keuze om te werken via Veiliger Wijkteams blijkt anno nu nog steeds een heel goede keuze te zijn. Ze helpen ons bij de regievoering op de lokale veiligheidsthema's, ze bevorderen aldus de samenwerking tussen partners in de gebiedsgebonden veiligheidszorg (dicht bij de burger) en de werkwijze maakt het mogelijk om problemen tijdig te kunnen signaleren en vroegtijdig te kunnen interveniëren. Die basis vraagt om bestendiging en onderhoud. Maar ook om doorontwikkeling op middelen en methodieken. Daar kunnen we de komende jaren nog slagen maken, bijvoorbeeld in het verbeteren van de bewonersbetrokkenheid of in de domeinoverstijgende aanpak die nu met de nieuwe gebiedstafels tot ontwikkeling wordt gebracht. Hiermee versterken we de basis die de afgelopen jaren gelegd is en bouwen we daarop door.

➢ *Bewonersbetrokkenheid*

De samenwerking tussen de wijkprofessionals loopt inmiddels dus goed, maar bewonersbetrokkenheid blijft nog wel een belangrijk ontwikkelpunt. Wij vinden het belangrijk dat bewoners zich sterk betrokken voelen bij hun straat, hun buurt en hun wijk en daar trots op kunnen zijn. Om die betrokkenheid ook breed te organiseren, is het belangrijk dat we bewoners stimuleren om hun verantwoordelijkheid te pakken, met eigen initiatieven te komen en invloed te nemen op vraagstukken die voor de veiligheid van hun woon- en leefomgeving belangrijk zijn. Uit een recent stadsgesprek met bewoners uit alle stadsdelen blijkt dat de wil om hierin mee te denken groot is, en dat bewonersparticipatie an sich al zorgt voor een vergroting van het veiligheidsgevoel. Zo investeren we in weerbaarheid. Daarnaast helpen betrokken bewoners ons op hun beurt om onze informatiepositie te versterken. Het mes snijdt aan twee kanten.

➢ *Samenwerking met sociaal en fysiek domein*

Het is van belang om de gebiedsgebonden veiligheidszorg ook stevig te verankeren in de nieuwe wijkteams, waar veiligheid samen met het sociaal en het fysiek domein per stadsdeel regie zal gaan
voeren over een integrale gebiedsgebonden strategie. Hier liggen duidelijke kansen om vroegsignalering en vroeginterventie te versterken. Ook liggen hier mogelijkheden om vraagstukken rondom de openbare ruimte die veiligheidsissues met zich meebrengen snel en effectief op te pakken.

3. Digitale criminaliteit

- *Opgave*

We willen eraan bijdragen dat bewoners en ondernemers zich online veilig kunnen bewegen. Zo krijgen criminelen geen kans om hun slag te slaan en kunnen Nijmegenaren optimaal gebruikmaken van digitale mogelijkheden. Zeker in combinatie met kwetsbaarheden in software en menselijke fouten kunnen de kansen op risico's en bijkomende schade groot zijn.

Onze focus ligt op preventie. Niet alleen vanwege het belang van het versterken van de weerbaarheid, maar ook omdat daders zich in een internetomgeving letterlijk overal ter wereld kunnen bevinden. Een repressieve aanpak overstijgt zo veelal onze mogelijkheden en die van onze lokale veiligheidspartners.

- *Ambitie*

Ons doel is: preventie. De lokale overheid kan hierbij tijdelijk een aanjaagfunctie vervullen met als belangrijkste doelgroepen: jeugd, ouderen en kleine en middelgrote ondernemers. Uit onderzoeken, ook in Nijmegen, blijkt dat dit de gebruikers zijn die online het hoogste risico lopen. Het versterken van risicobewustzijn en handelingsperspectief zijn de speerpunten van een preventieve aanpak op maat. Daarbij kunnen we volop gebruikmaken van initiatieven en programma's die reeds op de markt zijn.

In het coalitieakkoord is overigens al vastgelegd dat een digitale agenda nodig is met aandacht voor inwoners die digitaal niet vaardig zijn. Dat zullen we domeinoverstijgend gaan oppakken, waarbij we inzetten op een stevige samenwerking tussen ICT, veiligheid, economie en het sociaal domein in onze eigen organisatie en met de relevante partners en bedrijven in de stad om te komen tot een gezamenlijk preventieprogramma voor de komende jaren.

Externe partners als onderwijs, branche- en belangenorganisaties en instellingen hebben ook een belangrijke rol in de preventie van digitale criminaliteit, een rol die door nauwere samenwerking met elkaar en met de gemeente nog beter tot uiting kan komen. De gemeente kan daarin een aanjagende rol vervullen en er werk van maken dat samenwerkingen bestendigd worden. En uiteraard zijn inwoners en ondernemers ten langen leste zelf verantwoordelijkheid voor hun veiligheid online. Digitale vaardigheden, waaronder dus ook veilig gedrag online, dienen immers inmiddels wel tot de basiscompetenties te behoren om op een goede manier aan de samenleving deel te kunnen nemen. Om dat te onderstrepen is dit voorjaar landelijk al besloten dat er versneld wordt ingezet op les in digitale vaardigheden voor het primair en het voortgezet onderwijs.

Een daderaanpak maakt onderdeel uit van de preventieve aanpak, omdat we daderschap ook willen voorkomen. Hier ligt een kruisverband met het thema "Jonge aanwas in de criminaliteit" dat we verderop in deze notitie zullen behandelen.

4. Zorg & Veiligheid

- *Opgave*

Veel Nijmegenaren weten zich gelukkig prima zelf te redden, maar er zijn ook inwoners die daar niet toe in staat zijn en van wie de problematiek tevens leidt tot maatschappelijke onveiligheid. In zulke gevallen kiezen we voor een individu- en/of systeemgerichte aanpak. We zetten daarbij in op het tegengaan van ernstige overlast, crimineel en gevaarzettend gedrag van personen of groepen, waarbij we met name kijken naar de diepere oorzaken om herhaling en terugval te voorkomen. Hierbij werken we voornamelijk vanuit de Regieteams aanpak multiproblematiek (drang) en het Zorg- en Veiligheidshuis (dwang).
Ons belangrijkste doel is om bij te dragen aan een sociaal veilige omgeving zowel voor als achter de voordeur. Daarbij willen we vooral voorkomen dat overlast en erger ontstaat of onnodig escaleert. Een sociaal veilige omgeving is een krachtige steunpilaar onder een sterke sociale basis in de wijken. Het fundament hierbij is preventie, het sluitstuk hiervan is repressie. Daarom is het van groot belang dat sociaal domein en veiligheidsdomein nauw met elkaar samenwerken en interventies goed op elkaar zijn aangesloten.

- *Ambitie*

Onze aanpak berust op drie pijlers:
1. Preventie en vroeginterventie.
2. Maatwerk voor individu en wijk.
3. Bevorderen van samenwerking en ontdubbeling.

➢ *Context*

De verbinding van het veiligheids-, zorg- en sociaal domein is een langlopende ontwikkelopgave, waarbij het vooral gaat om financiering, inzet van partners, de gemeentelijke regie en het verhogen van de effectiviteit, aldus de studie. Op wijkniveau zijn extra sociaal-preventieve inspanningen nodig, deels in combinatie met (justitiële) handhaving. Daarvoor is samenwerking met partners, zoals politie, onderwijsinstellingen, welzijnsinstellingen, maatschappelijk werk en woningcorporaties noodzakelijk. Belangrijk hierbij is dat de gemeente een regierol heeft.

➢ *Preventie en vroeginterventie*

We zien het als onze belangrijkste uitdaging om met de inzet van mensen en middelen doelgericht en preventief te kunnen inspelen op wijkproblematiek, liefst zoveel mogelijk in samenwerking met de wijkbewoners en gericht op vroegtijdige interventies. Overlast- en criminaliteitspreventie is daarmee niet los te zien van het versterken van de sociale veerkracht, van de cohesie en van inclusiviteit in de wijken. Dat is een gezamenlijke lange-termijnopdracht voor het sociaal domein en het veiligheidsdomein.

➢ *Maatwerk voor individu en wijk*

In de vorige bestuursperiode zijn we al gestart om onze visie werkenderwijs van concrete inhoud te voorzien, waarbij we vooral ook kijken naar geschikte maatwerkoplossingen. Een vorm van levensloopzorg voor personen en gezinnen bij wie sprake is van complexe en hardnekkige multiproblematiek, aandacht voor risicojeugd, de zorg en huisvesting van bijzondere doelgroepen (een ingewikkeld vraagstuk op de huidige woningmarkt) en nazorg ter voorkoming van herhaalgedrag (recidive) en versterking van de weerbaarheid van kwetsbaren waren en blijven hierbij onze belangrijkste inhoudelijke speerpunten. Bescherming van de betrokken individuen en groepen zelf, maar eveneens die van hun omgeving staan hierbij voorop. Maatwerk op het gebied van straffen en zorg gebeurd in enkele gemeenten in Nederland via wijkrechtspraak. We onderzoeken de komende jaren of dit ook in Nijmegen toepasbaar is.

➢ *Bevorderen van samenwerking en ontdubbeling*

Qua *governance* is het onze ambitie om deze raadsperiode de menselijke casuïstiek centraal te stellen en de *governance* daar vervolgens op te organiseren. Daarover willen we het gesprek aangaan en afspraken maken met al onze partners in het zorg- en veiligheidsdomein. De inzet van de gemeente is dat wij een ontkoppelde, mensgerichte casusaanpak mogelijk willen maken. Iedereen zou vervolgens hun systeem daarop aan moeten passen. We willen niet dat bewoners de weg kwijtraken in de systeemwereld en de organisatiebelangen van het institutionele veld, maar dat zij snel en goed geholpen worden; we willen niet dat partners primair denken vanuit hun eigen taken en bevoegdheden, maar vanuit wat nodig is om bewoners zo goed mogelijk te helpen. In dat kader is het ook belangrijk om te voorkomen dat interventies worden gestapeld (ontdubbeling). Daarom zijn voor ons de Regieteams aanpak multiproblematiek en het Zorg- en Veiligheidshuis belangrijke vormen van netwerksamenwerking om in de uitvoering gericht te kunnen sturen op concrete resultaten.

5. Jonge aanwas in de criminaliteit

- *Opgave*

We willen investeren in het voorkomen van criminele carrières van jongeren, met als uitgangspunt de pedagogische driehoek[2]. Volgens socioloog Iliass El Hadioui is voor jonge kinderen de pedagogische driehoek "thuis, straat, school" belangrijk om veilig en kansrijk op te kunnen groeien en te ontwikkelen. Ook de digitale leefwereld van jongeren speelt een belangrijke rol.

Vroegsignalering en vroeginterventie zijn hierbij cruciaal. Dat vraagt op wijkniveau om nauwe samenwerking met partners uit het sociaal- en veiligheidsdomein in relatie tot de vraag hoe we deze jongeren tijdig kunnen ondersteunen op de verschillende leefgebieden en kunnen zorgen voor een goede verbinding tussen hun levens thuis, op school en op straat. Daarbij is het ook belangrijk om de *rising stars* tijdig in beeld te krijgen om hierop te in te kunnen grijpen.

- *Ambitie*

Onze aanpak berust op drie pijlers:

1. Jongeren in beeld krijgen en houden.
2. Zicht op jeugdcriminaliteit.
3. Doorontwikkeling van het netwerk.

➢ *Jongeren in beeld krijgen en houden*

De afgelopen jaren is er een stevige basis gelegd voor de vroegsignalering. Professionals in de wijken geven aan dat ze de jongeren in beeld hebben. Dat is mede te danken aan de inzet van jongerenwerk op de scholen voor voortgezet onderwijs. Daardoor hebben ze goed zicht op risicojeugd en op de uitdagingen die deze jongeren ervaren op de verschillende leefgebieden. Daarnaast is de laatste jaren ook geïnvesteerd in online-jongerenwerk, waarbij de jeugd op social media gevolgd wordt. Verder levert de inzet van jeugdcoaches veel relevante straatkennis op, wat belangrijke informatie is om tot een goede beeldvorming te komen. Periodiek zijn er in alle wijken zogeheten briefingsoverleggen, waar met alle betrokken wijkprofessionals, waaronder ook politie en gemeentelijke toezichthouders, risicogedrag gemonitord en geduid wordt.

➢ *Zicht op jeugdcriminaliteit*

We hebben de probleemjeugd in beeld, maar het is belangrijk om die informatiepositie verder uit te bouwen en bij de aanpak in te zetten op de pedagogische driehoek. Want naast de geboekte successen zijn er ook zorgen en

[2] Socioloog Iliass El Hadioui ontwikkelde de filosofie van De Transformatieve School. Jongeren leven in drie culturen: de thuiscultuur, de straatcultuur en de schoolcultuur, elk met een eigen dynamiek en ‘sociale ladders’.

uitdagingen. Zeker waar het gaat om tijdig zicht te krijgen op de jeugdcriminaliteit en de risico's van ondermijning is de informatiepositie nog wankel en kwetsbaar. Van belang is dat de verbinding tussen onder meer jongerenwerkers, jeugdcoaches, school, de buurtteams Jeugd & Gezin, politie en ouders worden versterkt. Daarnaast is het belangrijk om met elkaar kwaliteitsnormen te ontwikkelen voor een adequate signalering in relatie tot het vroegtijdig in beeld krijgen van risicogedrag op individuniveau, zodat casuïstiek ook tijdig opgeschaald kan worden naar het Zorg- en Veiligheidshuis.

- *Doorontwikkeling van het netwerk*

We willen de komende jaren dus vooral gaan investeren in het versterken van de vroegsignalering, waarbij de samenwerking met het sociaal domein – en dan vooral ook de verbinding tussen zorg en veiligheid in de partners vanuit de pedagogische driehoek op basis van een gezamenlijke visie – en het ontwikkelen van een goede signaleringsmethodiek belangrijke ontwikkelpunten zijn. Daarbij komt de aansluiting met scholen en op de partners in de strafrechtketen (OM, politie, jeugdbescherming en jeugdreclassering). De strafrechtsketen van belang is om tijdig de juiste interventies uit te zetten, want ook hier liggen nog uitdagingen. Ten slotte is het belangrijk om vaker een appel te doen op ouders en opvoeders.

6. Polarisatie en maatschappelijke ontwrichting

- *Opgave*

Mede door de invloed van en het gebruik van *social media* is er lang niet altijd meer sprake van één publieke ruimte waarin iedereen uitgaat van door de bank genomen algemeen aanvaarde feiten en opvattingen. Via internet kunnen mensen boodschappen en berichten snel verspreiden en daarmee vrij gemakkelijk hun eigen publieke omgeving scheppen, waarin ze niet langer openstaan voor beïnvloeding van buitenaf. Het ontbreken van ontmoeting draagt hieraan in sterke mate bij. In een samenleving waarin de kansenongelijkheid lijkt toe te nemen, de basis onder de bestaanszekerheid van velen onder druk staat en er hiervoor geen gemakkelijke oplossingen voorhanden lijken, zien we onverdraagzaamheid toenemen. Standpunten verharden zich en leiden tot stellingnames die eerder gericht zijn op profilering dan tot maatschappelijk debat met begrip over en weer.

- *Ambitie*

De potentie voor maatschappelijke onrust is dus groot. We zullen dit thema in een langetermijnperspectief moeten plaatsen, waarbij we onze bijdrage moeten leveren aan het versterken van ontmoeting en sociale cohesie. In gesprek blijven met de inwoners van onze stad blijft in dit opzicht het belangrijkste fundament onder het tegengaan van polarisatie en maatschappelijke ontwrichting. Hier ligt dus opnieuw een belangrijk kruisverband met het sociaal domein. Tegelijkertijd is het ook belangrijk om in onze wijknetwerken de vinger aan de pols te houden en onze informatiepositie te optimaliseren, zodat we bij zorgelijke signalen snel kunnen ingrijpen.

Kernthema's

De zes hierboven beschreven prioritaire thema's kenmerken zich doordat daar, mede onder invloed van ontwikkelingen en veranderingen in onze samenleving, de komende jaren nog veel te ontwikkelen valt. Hieronder gaan we in op de onderwerpen die nog steeds het nodige van onze inzet vragen – juist omdat ze ook behoren tot de kern van een lokaal veiligheidsbeleid - maar die in de basis geen grote ontwikkelopgaves kennen. Het gaat hier immers om taken die veelal *going concern* zijn en in hun fundamentele taakstelling geen aanleiding geven tot discussies. Als ze al grond geven voor debat dan is dat in zijn algemeenheid het gevolg van actuele casuïstiek, die aanleiding kan geven voor discussie over functionaliteit en proportionaliteit in de taakuitvoering.

7. Openbare orde

- *Opgave*

Een belangrijk onderdeel van lokale veiligheid is de zorg voor een ordelijk verloop van het maatschappelijk verkeer in de openbare ruimte. Hier heeft de burgemeester als bestuursorgaan wettelijke bevoegdheden om verstoring of bedreiging ervan tegen te gaan. Daar is sprake van in geval gedrag een direct of dreigend gevaar voor derden veroorzaakt of als daardoor hun rechten worden of dreigen te worden aangetast. Door zijn bevoegdheden juist, functioneel en proportioneel toe te passen, levert de burgemeester een belangrijke bijdrage aan de veiligheid in onze stad.

- *Ambitie*

Het is belangrijk om te beseffen dat het begrip openbare orde vloeibaar is, niet echt afgebakend. Al vele jaren staat onze aanpak van vraagstukken ten aanzien van de openbare orde in het teken van het reguleren van demonstraties en de aanpak van supportersgeweld rondom wedstrijden in het betaalde voetbal. Dat ligt in lijn met de hierboven gegeven definitie. Overigens zien we dat door de toenemende maatschappelijke polarisatie de

omvang van en risico's rondom demonstraties toenemen. Dat vraagt de laatste jaren beduidend meer zorg en aandacht voor een goed verloop dan voorheen.

Maar openbare-ordebevoegdheden raken ook zaken als de regulering van horeca, coffeeshops en seksinrichtingen, de aanpak van hennepkwekerijen in woningen en bedrijfspanden, eveneens zaken die de afgelopen jaren veel aandacht hebben gevraagd, maar die wat verder af lijken te staan van wat in de kern onder het begrip openbare orde wordt verstaan. Maar ze hebben alle wel als uitdrukkelijke doel om (dreigende) onveilige situaties tegen te gaan en zo nodig te doen stoppen.

Vanuit het thema openbare orde liggen er dus ook veel kruisverbanden met de thema's ondermijning en veilige wijken, maar eveneens met het hieronder nog te behandelen thema veilige evenementen, horeca en markten. Met name vanwege de bijdrage daaraan door middel van bestuurlijke maatregelen en dito handhaving door het bestuursorgaan burgemeester. Ook dat draagt eraan bij dat de afbakening niet precies te definiëren valt. Tegelijkertijd onderstreept het wel het fundamentele belang van dit thema voor onze lokale veiligheid.

8. Veilige evenementen, horeca en markten

- *Opgave*

Nijmegen is een levendige stad met een omvangrijk evenementenprogramma en veel horeca. Om ervoor te zorgen dat uitgaan in Nijmegen ook op een veilige manier kan, hebben we de afgelopen jaren geïnvesteerd in de kwaliteit van vergunningverlening en een hoogwaardig niveau van toezicht en handhaving. Ons uitgangspunt daarbij is: we werken risicogestuurd, waarbij we vooral willen inzetten op het risicobewustzijn van bewoners en ondernemers. Deze lijn willen we voortzetten.

- *Ambitie*

Vergunningverlening, toezicht en handhaving ten aanzien van evenementen, horeca en markten zijn in de basis op orde. Dat willen we uiteraard vasthouden, maar nog beter: verder perfectioneren. Veel hangt af van hoe we daarbij de interdisciplinaire samenwerking kunnen versterken. Die hangt af van hoe partners omgaan met het aspect eigenaarschap, maar ook hoe we in gezamenlijkheid werk blijven maken van waar het in de kern om gaat: veilige evenementen, horeca en markten.

De informatievoorziening tussen partners en met *stakeholders* in de stad is nog niet altijd optimaal, processen zijn soms toch nog te traag en te omslachtig, rollen en verantwoordelijkheden niet altijd goed afgebakend. En er is de voortdurende spanning tussen risico- of regeloriëntatie. Af en toe halen we ook nog te veel naar onszelf toe daar waar de verantwoordelijkheid toch echt bij de bewoner of de ondernemer ligt. Slimmer en fijnmaziger zijn hier de kernbegrippen.

9. Veilige fysieke leefomgeving

- *Opgave*

Bij dit thema gaat het om de brandveiligheid – wat raakt aan de kaderstellende rol van de gemeenteraad in relatie tot artikel 3a Wet Veiligheidsregio's – en de constructieve veiligheid van bouwwerken en het voorkomen van veiligheidsrisico's door milieuhandhaving. In de kern gaat het daarbij vooral om onze relatie met de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) en de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ): hoe zorgen we samen voor een veilige fysieke leefomgeving?

Al sinds 2016 hanteren we daarbij de volgende uitgangspunten:

1. We willen risicogeoriënteerd en informatiegestuurd werken vanuit een multidisciplinaire benadering van veiligheidsvraagstukken.
2. Telkens is de vraag belangrijk: waar is de overheid daadwerkelijk voor verantwoordelijk? Dat vraagt om goed verwachtingenmanagement ten opzichte van de burger.
3. Financiële kosten en maatschappelijke baten moeten in een gezonde verhouding tot elkaar staan.

Deze uitgangspunten zijn eind 2018 opnieuw door de raad vastgelegd in het *Plan van aanpak fysieke veiligheid 2019-2022*. Ook voor de huidige bestuursperiode zijn ze onverminderd actueel en vormen ze de belangrijkste doelen in relatie tot artikel 3a Wet Veiligheidsregio's.

- *Ambitie*

We zijn al enige tijd aan de slag met het opzetten van een nieuw beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor bouwen en milieu, het zogeheten VTH-beleid. Daar willen we onze ambitie tot haar recht laten komen en het kader scheppen voor een krachtige en effectieve sturing op de uitvoering. De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen, naast uiteraard de Wet Veiligheidsregio's, en de keuzes die we met het oog op die wettelijke regelingen gaan maken, zullen hierbij ook een belangrijke rol gaan spelen.

Van essentieel belang is dat veiligheid en het fysieke domein hierbij goed samenwerken. Intern en extern ligt de *governance*, meer concreet: de wijze waarop we in de uitvoering willen sturen op het gewenste maatschappelijk effect en de verantwoording daarover, ingewikkeld. Dat betekent dat aandacht voor eigenaarschap een belangrijk *issue* is in de komende jaren.

II. Financiën

De kerntaak van het programma Veiligheid is het organiseren van de samenwerking die nodig is voor een veilige stad.

Wat het kost - financieel overzicht 2022-2026

(bedragen x 1000 €)		**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
1.	Aanpak multiproblematiek	848	570	570	374	374
2.	Brandweerzorg	4.736	15.407	15.407	15.407	15.407
3.	Intelligence	143	129	129	30	30
4.	Jeugdbeschermingstafel	-71	-71	-71	-71	-71
5.	Ondermijning	325	58	63	166	166
6.	Openbare orde	217	100	100	100	100
7.	Veilige evenementen en horeca	262	276	276	276	276
8.	Veilige fysieke leefomgeving	5	5	5	5	5
9.	Veilige wijken	241	582	584	585	585
TOTAAL		16.848	17.198	17.205	17.014	17.014

Toelichting

Het programma Veiligheid kent sinds de Stadsbegroting van 2021 in totaal 9 deelproducten. Hieronder geven we een korte beschrijving van de inhoud van elk deelproduct en geven we aan welke in hoofdstuk I beschreven thema's hieraan gekoppeld zijn.

Aanpak Multiproblematiek
Onder dit deelproduct vallen alle taken die te maken hebben met het bevorderen van de veiligheid achter de voordeur, waarbij we ons vooral richten op complexe casussen die vragen om een gezamenlijke en geïntegreerde aanpak van gemeenten, zorgpartners en justitiepartners.
(Thema 4 – Zorg & Veiligheid)

Brandweerzorg
Onder dit deelproduct vallen de activiteiten van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) in het kader van de crisisbeheersing (waaronder de brandweertaken).
(Thema 9 – Veilige fysieke leefomgeving)

Intelligence
Onder dit deelproduct vallen alle taken die zich richten op informatiesturing op het gehele veiligheidsdomein. Belangrijkste aandachtsgebied is het ontwikkelen van informatieproducten die ondersteunen bij het verkrijgen en duiden van gegevens.
(Alle thema's)

Jeugdbeschermingstafel
Onder dit deelproduct valt de taak van het Veiligheidshuis dat zich specifiek richt op het tegengaan van ontwikkelingsbedreigingen in de persoonlijke levenssfeer van minderjarigen.
(Thema 4 – Zorg & Veiligheid & Thema 5 – Jonge aanwas in de criminaliteit)

Ondermijning
Onder dit deelproduct vallen alle taken die erop gericht zijn om onze samenleving weerbaar te maken tegen het ontwrichtende effect van criminele netwerken en structuren: de toepassing van de *Wet Bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur* (Bibob), het treffen van bestuurlijke maatregelen en de samenwerking met de strafrechtketen en regiogemeenten.
(Thema 1 – Ondermijning & Thema 3 – Digitale criminaliteit)

Openbare orde
Onder dit deelproduct vallen alle taken die zich richten op de ondersteuning van de burgemeester als bevoegde gezag voor al wettelijke taken als bestuursorgaan. Die betreffen vooral zijn verantwoordelijkheid voor de openbare orde.
(Thema 7 – Openbare orde)

Veilige evenementen en horeca
Onder dit deelproduct vallen alle taken die te maken hebben met de vergunningverlening en de tactische aansturing op controle en handhaving ten behoeve van evenementen, horeca en markten.
(Thema 8 – Veilige evenementen, horeca en markten)

Veilige fysieke leefomgeving
Onder dit deelproduct vallen alle taken die te maken hebben met onze bijdrage aan een veilige fysieke leefomgeving in afstemming met interne partners en in de samenwerking met en tussen de Omgevingsdienst (ODRN) en de Veiligheidsregio (VRGZ).
(Thema 9 – Veilige fysieke leefomgeving)

Veilige wijken
Onder dit deelproduct vallen alle taken die te maken hebben met het bevorderen van de veiligheid op straat en de samenwerking die hierbij nodig is tussen gemeente en politie met het oog op vroegsignalering, c.q. vroeginterventie, en preventie.
(Thema 2 – Veilige wijken)